

Затверджено Вченою Радою ОНУ
імені І.І. Мечникова
від "20" грудня 20 16 р. № 4

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
(повна назва вищого навчального закладу)
Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Хмарський В. М.

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кластерні мережі у світовому бізнесі
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти __ третій освітній рівень (доктор філософії)

Спеціальність __ 292 – Міжнародні економічні відносини
(код і назва спеціальності (тей))

Інститут/факультет __ Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
(назва інституту, факультету)

2019 – 2020

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни
«Кластерні мережі у світовому бізнесі».

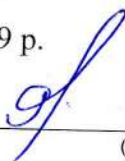
(назва навчальної дисципліни)

Розробники: Ніколаєв Ю.О., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри
світового господарства і міжнародних економічних відносин ФМВПС ОНУ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних
економічних відносин

Протокол № 1 від "28" серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Якубовський С.О.)
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) Факультету міжнародних відносин,
політології та соціології

Протокол № 1 від "04" вересня 2019 р.

Голова НМК

(підпис)

(Хорошилов О.Ю.)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(прізвище та ініціали)

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>вечірня форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів –2 змістових модулів –2	Галузь знань <u>292 Міжнародні відносини</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>292 Міжнародні економічні відносини</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>третій доктор філософії</u>	За вибором студента	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
		-	-
		<i>Лекції</i>	
		8 год.	8 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		-	-
		<i>Лабораторні</i>	
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		82 год.	82 год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - узагальнення зарубіжного і вітчизняного досвіду у галузі створення і функціонування кластерних мереж, спільних підприємств з іноземними інвестиціями, організаційних, фінансових, управлінських і маркетингових питань, які виникають в процесі щоденної роботи таких мереж.

Завдання: охарактеризувати проблеми створення і функціонування кластерних мереж, спільних підприємств з іноземними інвестиціями, пошуку партнерів і інвесторів, проаналізувати стан ринків і конкурентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: - понятійно-концептуальний апарат теорії кластерних мереж; особливості функціонування кластерних мереж в сучасній економіці; структура та особливості формування регіональної промислової політики; сучасний стан та особливості розвитку кластерних мереж у світовій економіці.

вміти: застосовувати та тлумачити матеріал даної навчальної дисципліни в процесі роботи за спеціальністю.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Спільні підприємства у світовій економіці.

Тема 1. Спільне підприємництво як основа глобальних трансформацій та безпеки світового господарства.

Форми прояву та рівні функціонування спільного підприємства. Форми міжнародної підприємницької діяльності. Сутність спільного підприємства, його основні структурні рівні прояву. Інтернаціоналізація та глобалізація виробничої діяльності.

Міжнародна економічна інтеграція. Її сутність, етапи становлення і розвитку. Інтеграційні економічні угруповання у світовій економіці. Спільне підприємництво як форма міжнародної економічної інтеграції.

Міжнародна торгівля, її структура та динаміка розвитку.

Міжнародні проекти, їх класифікація, особливості організації і управління ними.

Спільні підприємства: їх сутність, типи, корпоративна природа. Етапи створення спільного підприємства. Транснаціональні компанії та форми їх експансії.

Тема 2. Спільні підприємства як форма зовнішньоекономічної діяльності.

Принципові ознаки СП. Визначення СП. Доцільність створення СП, їх переваги перед іншими формами міжнародного економічного співробітництва.

Мотиви створення СП як стратегії входження у зарубіжний ринок. Макроекономічні цілі приймаючої сторони при створенні СП. Правові, політичні, економічні, соціально-психологічні передумови створення СП.

Принципи успішного створення та функціонування СП (за М.С. Брилем та іншими авторами).

Тема 3. Використання спільних підприємств для реструктуризації бізнесу.

Світовий досвід використання спільних підприємств для цілей реструктуризації бізнесу (фірми «Філіпс», «Корнінг», «Хонивел», «Дрессер», «Ай-Бі-Ем»).

Переваги створення продавцем власного бізнесу спільного підприємства з покупцем. Умови найбільш ефективного використання спільних підприємств для цілей реструктуризації бізнесу. Аргументи на захист використання спільного підприємства. Спільне підприємство як інструмент отримання чужого бізнесу.

Типові проблеми управління спільним підприємством та методи їх розв'язання. «Тягар управління спільним підприємством» та шляхи його мінімізації.

Тема 4. Організація та управління спільним підприємством.

Процедура створення СП згідно законодавства України. Процес створення СП та його етапи. Підготовчий етап створення СП. Етап проведення попередніх перемовин зі співзасновниками СП. Етап розробки та затвердження установчих документів СП. Етап державної реєстрації СП. Заключний етап створення СП.

Статут та установчий договір СП, їхній зміст.

Основні функції стратегії в управлінні діяльністю СП. Процес розробки стратегії управління СП та його кроки.

Змістовий модуль 2. Кластерні мережі у світовому бізнесі.

Тема 5. Теоретичні основи кластеризації економіки.

Теоретичні та прикладні інструменти інституціональних змін у регіональній політиці. Регіональна промислова політика та конкурентоспроможність. Формування нових напрямків регіональної промислової політики на основі кластерного підходу.

СП як форма ділової активності господарських суб'єктів інноваційних промислових кластерів. Регуляторні нормативно-правові акти і закони України з питань становлення і розвитку інноваційних промислових кластерів.

Тема 6. Методологія формування кластерів та нова регіональна промислова політика.

Стратегічні фактори кластерної регіональної промислової політики. Визначення промислового кластера та його типізація. Проведення державної кластерної регіональної промислової політики. Призначення і зміст понятійного апарату у регіональному розвитку.

Інвестиційні ризики при формуванні інноваційних промислових кластерів. Види і причини ризиків. Виробничий ризик. Комерційний ризик. Фінансовий ризик. Кредитний ризик. Способи вимірювання, зменшення і об'єднання ризику. Статистичний, експертний і розрахунково-аналітичний методи вимірювання ризику. Самострахування. Хеджування. Випуск опціонів. Фінансові ф'ючерси. Метод «об'єднання ризику». Метод «розділення ризику».

Тема 7. Регіональні особливості розвитку промислових кластерів.

Тенденції розвитку західноєвропейських кластерів. Кластерна політика у промисловому виробництві США. Еволюція розвитку промислових кластерів у Японії.

Аналіз закордонного досвіду по формуванню та розвитку інноваційних промислових кластерів в економічно розвинутих державах Європи. Формування та розвиток інноваційних промислових кластерів в США, Японії, КНР. Впровадження закордонного досвіду по формуванню та розвитку інноваційних промислових кластерів як інструмента переходу України до вищого технологічного укладу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Вечірня форма				
	усь го	у тому числі				усь го	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.		л	п	інд	С р
Модуль 1. Спільні підприємства у світовій економіці.										
Тема 1. Спільне підприємництво як основа глобальних трансформацій та безпеки світового господарства.	12	1	-	-	11	-	-	-	-	-
Тема 2. Спільні підприємства як форма зовнішньоекономічної діяльності.	12	1	-	-	11	-	-	-	-	-
Тема 3. Використання спільних підприємств для реструктуризації бізнесу.	13	1			12					

Тема 4. Організація та управління спільним підприємством.	13	1			12					
Модуль 2. Кластерні мережі у світовому бізнесі.										
Тема 5. Теоретичні основи кластеризації економіки.	13	1			12					
Тема_6._Методологія формування кластерів та нова регіональна промислова політика.	13	1			12					
Тема 7. Регіональні особливості розвитку промислових кластерів.	14	2			12					
Усього годин :	90	8	-	-	82	-	-	-	-	-

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Спільне підприємництво як основа глобальних трансформацій та безпеки світового господарства.	11
2.	Спільні підприємства як форма зовнішньоекономічної діяльності.	11
3.	Використання спільних підприємств для реструктуризації бізнесу.	12
4.	Організація та управління спільним підприємством.	12
5.	Теоретичні основи кластеризації економіки.	12
6.	Методологія формування кластерів та нова регіональна промислова політика.	12
7.	Регіональні особливості розвитку промислових кластерів.	12
	Разом	82

6. Методи навчання

Лекції, розв'язування задач, вправ, обговорення проблемних питань, виконання творчих завдань, виконання самостійних завдань, конспектування, складання графічних схем.

7. Методи контролю

Поточне оцінювання усних відповідей та письмових завдань, завдань, що виносяться на самостійне опрацювання, оцінювання навчальних проєктів; підсумковий письмовий тест після кожного змістовного модуля.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1 (поточний контроль)				Модуль 2 (поточний контроль)			Модуль 3	Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	ІНДЗ	30	100
7	7	7	7	7	7	8	20		

Тема 1. Спільне підприємництво як основа глобальних трансформацій та безпеки світового господарства.

Тема 2. Спільні підприємства як форма зовнішньоекономічної діяльності.

Тема 3. Використання спільних підприємств для реструктуризації бізнесу.

Тема 4. Організація та управління спільним підприємством.

Тема 5. Теоретичні основи кластеризації економіки.

Тема 6. Методологія формування кластерів та нова регіональна промислова політика.

Тема 7. Регіональні особливості розвитку промислових кластерів.

9. Методичне забезпечення

Комплекс навчально-методичного забезпечення, література і джерела, ілюстративні матеріали тощо.

10. Рекомендована література

Базова

1. Чубукова О.Ю. Спільне підприємництво: економіко-інформаційна парадигма: Навчальний посібник. - К.: МАУП, 2019.
2. Уоллес Роберт Л. Стратегические альянсы в бизнесе. Технологии построения долгосрочных партнерских отношений и создания совместных предприятий. – М.: Хорошая книга, 2015.

3. Стратегические альянсы: Перевод с английского. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2014. (Серия «Идеи, которые работают»). – М.: ЮНИТИ, 2018.
4. Дмитрук Б.П., Питель Н.Я., Подзігун С.М. Спільне підприємництво в сільському господарстві: Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2020.
5. Матюшенко І.Ю., Божко В.П. Іноземні інвестиції: Навчальний посібник. – К.: Професіонал, 2019.
6. Ніколаєв Ю.О. Формування регіональної промислової політики, як імператив модернізації економіки України: теорія, методологія, практика: Монографія. / Ю.О. Ніколаєв; ОНУ ім. І.І. Мечникова. – Одеса: Друкарський дім, 2012. – 316 с.

Допоміжна

1. Андрианов В. Государственный дирижизм во Франции: история и современность / В. Андрианов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.viperson.ru/wind.php?ID=299622&soch=1> 30.05.2019.- Заголовок з екрану.
2. Багриновский К.А., Бенедиктов М.А., Хрусталеv Е.Ю. Современные методы управления технологическим развитием. – М.: Российская политическая энциклопедия, 2019. – 272 с.
3. Биггарт, Н. Социальная организация и экономическое развитие / Н. Биггарт // Экономическая социология. М.: РОССПЭН, 2013. – 288 с.
4. Большой экономический словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна. Издание 11. - М.: Институт новой экономики, 2018. - 1472 с.
5. Бутенко А.И., Сараева И.Н. Управление предпринимательством: критерии эффективности. - Одесса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2017. – 283с.
6. Винокурова Ю.В. Основные характеристики и типы кластеров // Новое в экономике и управлении. Выпуск 12. - М.: МАКС Пресс, 2019. – С. 3 - 28.
7. Вариавский В.Г. Партнерство государства и частного сектора: формы, проекты, риски. -М.: Наука, 2019. – 432 с.
8. Глазьев С.Ю. Теория долгосрочного технико-экономического развития. – М.: ВладДар, 2013. – 310 с.
9. Гражевська Н.І. Регіональний вектор розвитку національних економік у глобальному середовищі. Зб. наукових праць / Н.І. Гражевська // Теоретичні та прикладні питання економіки. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2019. – № 13. – С. 72–78.
10. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава. Програма економічних реформ на 2014 – 2020 роки. Комітет з економічних реформ при Президентові України // Електронний ресурс // www.president.gov.ua
11. Интерньюз: комментарии [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.intemetnews.com/commentary/article.php/3822113>. - 30.05.2019. - Заголовок з екрану.

12. Кластеры конкурентоспособности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.subcontract.ru/Docum/DocumShow_DocumID_105.html – 30.05.2019. - Заголовок з екрану.
13. Кузнецова А.М. Региональная политика Турции: концепция «полосов роста» в действии? / А.М. Кузнецова // Мировое и национальное хозяйство. – 2019. – № 3-4. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.mirec.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=127. - 30.05.2019. - Заголовок з екрану.
14. Кундеус О.М. Сутність та еволюція економічних кластерів / О.М. Кундеус [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvbdfa/2019_1/1\(18\)_2019_articles/1\(18\)_2019_Kundeus.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvbdfa/2019_1/1(18)_2019_articles/1(18)_2019_Kundeus.pdf) - 30.05.2019. - Заголовок з екрану.
15. Куценко Е. Кластеры в экономике: практика выявления. Обобщение зарубежного опыта / Е. Куценко // Обозреватель. – 2018. – № 10. – С. 109-126.
16. Кузнецов С. Технологии управления, основанного на знаниях // Проблемы теории и практики управления. – 2018. - № 6. – С. 36-42.
17. Леоненко П.М. Сучасні економічні системи: Навч. посіб. / П.М. Леоненко, О.І. Черепніна. – К.: Знання, 2020. – 430 с.
18. Мингалева Ж. Кластеры и формирование структуры региона / Ж. Мингалева, С. Ткачева // Мировая экономика и международные отношения. – 2019. – № 5. – С. 95-102.
19. Новые формы организации инновационного бизнеса [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.subcontract.ru/Docum/DocumShow_DocumID_174.html - 30.05.2018. - Заглавие с экрана.
20. Наролина Т.С., Преображенский Б.Г. Создание инфраструктуры поддержки малого инновационного предпринимательства // Предпринимательство. – М., 2018. - № 4. – С. 18 – 24.
21. Осадчая О.П. Кластерный подход к повышению конкурентоспособности региона / О.П. Осадчая, Е.В. Коробкина // Ползуновский альманах. – 2019. – № 1. – С. 280-284.
22. Оскольский В.О. О перспективах становления конкурентоспособной региональной экономики // Экономика Украины. – К., 2018. - № 12. – С. 8 – 12.
23. Пельтек Л.В. Деякі аспекти державного забезпечення умов економічного зростання і розвитку промисловості регіонів // Інвестиції: практика і досвід, 2019 – № 23. – С. 64 – 67.
24. Александров І. О., Половян О.В. Кластеризація територіальних утворень України за рівнем економічної безпеки // Економічна кібернетика. – 2018.- № 5 – 6. – С. 40-47.
25. Портер М.Э. Конкуренция: Пер. с англ. / М.Э. Портер. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2019. – 608 с.
26. Про схвалення Державної програми розвитку промисловості на 2012 - 2020 роки: ПОСТАНОВА КМУ №1174 від 23 липня 2012 р. – Режим доступу: <http://www.matek.org.ua/ru/txt/legislation/23.txt>

- 27.Скоч А. Международный опыт формирования кластеров / А.Скоч [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.intelros.ru/index.php?newsid=352>. - 30.05.2014. - Заглавие с экрана.
- 28.Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. – К., 2010.
- 29.Сонько С. Сучасна модифікація теорії економічного районування // Регіональна економіка. – 2019. - № 3. – С. 7-18.
- 30.Томсон А., Стрикленд А. Стратегический менеджмент. – М.: ЮНИТИ, 2018. – 788 с.
- 31.Трансформация промышленного комплекса региона: проблемы управления развитием: Монография // А.И. Амоша, И.П. Булеев, В.И. Дубовицкий и др. – Донецк: Юго-Восток, 2013. – 548 с.
- 32.Хасанов Р.Х. Реализация региональной промышленной политики с использованием кластерных подходов / Р.Х. Хасанов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.pmjobs.net/art/7.doc - 30.05.2019. - Заголовок з екрану.
- 33.Фатхутдинов Р.А. Управленческие решения: Учебник. – 5-е изд-е, перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М. - 2019. – 283 с.
- 34.Филиппов П. Кластеры конкурентоспособности – опыт развития кластеров Финляндии / П. Филиппов [Электронный ресурс]. – Режим доступа:http://www.subcontract.ru/Docum/DocumShow_DocumID_169.html - 30.05.2019. - Заглавие с экрана.
- 35.Чужиков В.І. Регіональна політика та стратегія Європейського Союзу // Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку; Монографія / За ред. З.С. Варналія. – К.: Знання України, 2018. - 498 с.
- 36.Сухарев О. Стратегия формирования конкурентоспособности типа воспроизводства (качество экономического роста) // Инвестиции в России. – 2019. – № 10. – С. 28-33.
- 37.Захарченко В.И., Осипов В.Н. Кластерная форма территориально-производственной организации. – Ч. 2. – Повышение региональной конкурентоспособности на основе кластерного подхода. – Одесса: «Фаворит». – «Печатный дом», 2018. – 236 с.
- 38.Новые формы организации инновационного бизнеса [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.subcontract.ru/Docum/DocumShow_DocumID_174.html. - 30.05.2019. - Заглавие с экрана.

11. Інформаційні ресурси

<http://www.economicus.ru>
<http://www.businessvoc.ru>
<http://www.uep.ru>
<http://www.ie.boom.ru>

12. Питання до підсумкового модульного контролю (заліку)

1. Форми міжнародної підприємницької діяльності.
2. Інтернаціоналізація та глобалізація виробничої діяльності.

3. Міжнародна економічна інтеграція. Її сутність, етапи становлення і розвитку.
4. Інтеграційні економічні угруповання у світовій економіці.
5. Спільне підприємництво як форма міжнародної економічної інтеграції.
6. Міжнародна торгівля, її структура та динаміка розвитку.
7. Міжнародні проекти, їх класифікація, особливості організації і управління ними.
8. Спільні підприємства: їх сутність, типи, корпоративна природа.
9. Етапи створення спільного підприємства.
10. Транснаціональні компанії та форми їх експансії.
11. Принципові ознаки СП.
12. Визначення СП.
13. Доцільність створення СП, їх переваги перед іншими формами міжнародного економічного співробітництва.
14. Мотиви створення СП як стратегії входження у зарубіжний ринок.
15. Макроекономічні цілі приймаючої сторони при створенні СП.
16. Правові, політичні, економічні, соціально-психологічні передумови створення СП.
17. Принципи успішного створення та функціонування СП.
18. Світовий досвід використання спільних підприємств для цілей реструктуризації бізнесу.
19. Переваги створення продавцем власного бізнесу спільного підприємства з покупцем.
20. Умови найбільш ефективного використання спільних підприємств для цілей реструктуризації бізнесу.
21. Аргументи на захист використання спільного підприємства.
22. Спільне підприємство як інструмент отримання чужого бізнесу.
23. Типові проблеми управління спільним підприємством та методи їх розв'язання.
24. «Тягар управління спільним підприємством» та шляхи його мінімізації.
25. Процедура створення СП згідно законодавства України.
26. Процес створення СП та його етапи.
27. Підготовчий етап створення СП.
28. Етап проведення попередніх перемовин зі співзасновниками СП.
29. Етап розробки та затвердження установчих документів СП.
30. Етап державної реєстрації СП. Заключний етап створення СП.
31. Статут та установчий договір СП, їхній зміст.
32. Основні функції стратегії в управлінні діяльністю СП.
33. Процес розробки стратегії управління СП та його кроки.
34. Теоретичні та прикладні інструменти інституціональних змін у регіональній політиці.
35. Регіональна промислова політика та конкурентоспроможність.
36. Формування нових напрямків регіональної промислової політики на основі кластерного підходу.
37. Стратегічні фактори кластерної регіональної промислової політики.

38. Визначення промислового кластера та його типізація.
39. Проведення державної кластерної регіональної промислової політики.
40. Призначення і зміст понятійного апарату у регіональному розвитку.
41. Тенденції розвитку західноєвропейських кластерів.
42. Кластерна політика у промисловому виробництві США.
43. Еволюція розвитку промислових кластерів у Японії.